

El País Balear o l'impossible sentiment comú de poble balear

¿Balear? No, gràcies

Malgrat els esforços del Govern Balear i d'altres institucions que parlen de País Balear, el cas és que a Menorca, Eivissa i Formentera no veuen amb bons ulls aquest invent. La desconfiança, si no l'acusació directa de centralisme a Mallorca, impossibilita un sentiment de poble balear.

Els dos enemics principals que té Menorca són la Tramuntana i els mallorquins". Així diu una vella dita menorquina. Tampoc no deixa gaire ben parats els mallorquins aquesta altra dita eivissenca: "Mallorca, terra de porcs; Eivissa, terra de pins; val més un eivissenc que 3.000 mallorquins".

Només són dues dites, però tenen el valor de la parla popular, tan expressiva dels sentiments que existeixen en les anomenades "illes menors" respecte a la major.

¿País Balear? Si hem de jutjar per com menorquins, eivissencs i formenterers veuen Mallorca, no podem pas ser gaire optimistes sobre l'existència d'una "unitat balear". Exactament, això de "país balear" sona a invenció política. De fet, és des dels sectors polítics conservadors –i des d'alguna institució privada– que hom ha llançat amb més insistència el missatge unitari balear. Però ni tan sols els partits, siguin de dretes o d'esquerres, nacionalistes o estatals, no s'alliberen del "fet diferencial illenc". Entre els parlamentaris menorquins, quan van al Parlament balear, és normal que diguin que van "al Parlament de Mallorca". Dels diputats eivissencs, sobretot els del PP, és prou sabut que sovint actuen com un grup de força dins el partit, en favor d'interessos insularistes.

Potser és perquè es tracta d'un arxipèlag, d'un territori trencat, però el cas és que poques coses hi ha en comú entre les quatre illes que formen oficialment la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

Mallorca té el seus diaris, amb una venda mínima, o nul·la en algun cas, a les altres illes. Igual passa amb els diaris d'Eivissa i de Menorca a Mallorca. I diaris menorquins que es venguin a Eivissa, o viceversa, són pura anècdota. No hi ha un espai de comunicació comú. Sociològicament ningú no se sent "balear". Cap mallorquí, eivissenc, menorquí o formente-

renc no se sent reconegut si li diuen que és "balear".

Fa deu anys que les Balears tenen un estatut d'autonomia, un govern autonòmic i un Parlament. Però no sembla pas que hagin servit de res a l'hora de crear un sentit comú de poble. Des del govern autònom sovint parlen d'aquest sentiment de poble, sentiment de comunitat, de poble balear. Però les dades objectives i el carrer no semblen pas donar la raó als partidaris d'aquest "País Balear" fantasmagòric.

Moltes vegades les relacions entre els menorquins, eivissencs i formenterers respecte a Mallorca són únicament les que imposa la necessitat d'una assistència hospitalària, d'anar a Mallorca a estudiar una carrera universitària. I encara..., perquè, a molts menorquins, eivissencs i formenterers els és més pràctic d'anar a València o a Barcelona, segons el cas, que no desplaçar-se a Palma.

Les comunicacions entre les Illes són nefastes. És cert que hi ha avió regular i amb bastant de freqüència entre Palma-Eivissa i Palma-Maó, però més enllà d'això, res. No hi ha cap avió directe que unesqui Eivissa i Menorca, ni cap vaixell.

El coneixement cultural entre les illes és pràcticament nul. Cada illa desconeix costums, gastronomia i festes de les altres. Els mallorquins van a Eivissa a les famoses discoteques i a "sortir de marxa". A Menorca, hi van per les festes de Sant Joan de Ciutadella i poca cosa més. Com diu una eivissenca de pare mallorquí, que s'està quasi tot l'any a Mallorca i que coneix prou bé les quatre illes: "Cada illa viu d'esquena a les altres; i això, si no hi ha reticències clares o odis ancestrals".

No sembla, doncs, que els deu anys d'autonomia conjunta hagin millorat gaire les coses. "¿Millorat? Al contrari, en aquests moments estam pitjor que fa uns anys. Ara és impossible de pensar que a Menorca, per exemple, la gent es pogués

mobilitzar per defensar una autonomia 'balear' com la que tenim. La gent està cansada, del fet que Palma, Mallorca, aquesta autonomia, tracti els menorquins com si fóssim menors d'edat. Tenim un Consell que només té competències i en una sola cosa: urbanisme! La resta, ens la decideixen els mallorquins des de Palma. Alguns pensaven que l'autonomia seria substituir el centralisme de Madrid pel de Palma. Uns altres menorquins pensaven que a la fi tendríem un autogovern real. ¿I què ha passat? Doncs que ara tenim el centralisme madrileny, perquè l'autonomia és molt minvada, i a més hem de suportar el centralisme ofegador de Mallorca. ¿País Balear...? Home, potser algun mallorquí s'ho deu creure. El que puc assegurar és que cap menorquí no sent el més mínim sentiment unitari" –així ho veu Sebastià Rotger, menorquí i periodista de professió–.

Des d'Eivissa la qüestió de la presumpta unitat balear o "País Balear" no es pot dir que aixequi precisament grans passions. Bernat Joan, eivissenc i professor d'ensenyament secundari, ho confirma: "Això de l'existència d'un País Balear és purament un invent. A les Balears hi ha tantes realitats com illes. Som quatre realitats socials diferents. Crec que, majoritàriament, els eivissencs, Mallorca, se la miren amb un cert recel i, Menorca, senzillament la desconeixen. Sociològicament hi ha una gran desconfiança envers Mallorca. No és que hi hagi greuges que la gent tengui clars, però sí que hi ha, diguem-ne, un localisme estimulat per certes opcions polítiques, de dretes. Un localisme que no té base ideològica, sinó que és purament i simplement antimallorquisme, per allò del centralisme mallorquí. I el mateix que passa a Eivissa amb Mallorca, passa a Mallorca amb Eivissa. Els formenterers ni tan sols diuen eivissenc l'idioma que parlen, i fins cerquen una diferenciació d'imatge perquè la imatge que

els dona Eivissa és dolenta, i ho comprenc. En realitat és la normal desconfiança de l'illa petita respecte a la gran. Jo crec que socialment no hi ha una realitat comuna a les quatre illes i, políticament, encara menys, perquè el que han creat en aquests deu anys d'autonomia és una macroestructura administrativa i política, però sense cap característica comuna. Políticament, de totes maneres, crec que la majoria dels eivissencs no tenen per propi ni el Parlament Balear ni tan sols el Consell Insular”.

Josep Ribas, també eivissenc i periodista de professió, observa que “sí que s'ha aconseguit un poc més de cohesió entre totes les illes, encara que només sigui a nivell supraestructural. Una miqüeta de cohesió, no gaire. Continua existint una visió de Mallorca centralista. Es percep que molta gent veu que no s'ha descentralitzat tant com caldria. De fet, això es veu en el comportament dels diputats del PP que actuen a vegades més com a eivissencs

que no com a diputats del PP. I crec que si guanyàs el PSOE passaria igual”.

Des de Menorca, el periodista i menorquí Sebastià Rotger és molt més crític: “La veritat és que és aberrant que durant deu anys d'autonomia només una sola competència hagi vingut al Consell. El que hi ha és un paternalisme de Mallorca sobre Menorca, Eivissa i Formentera; una actitud de segle passat i fora de temps. En aquests anys s'ha perdut totalment la il·lusió que podia existir al principi. L'única possibilitat de sentir-nos part d'un projecte comú seria que, efectivament, es complís l'Estatut d'Autonomia i es descentralitzàs tot el que l'Estatut preveu en favor dels Consells Insulars. D'altra manera, el que hi ha ara és, simplement, un doble centralisme. Els menorquins encara estam en una fase pre-autonòmica; encara no ens ha arribat la vertadera autonomia. El que hauríem de fer els menorquins és anar al Constitucional a reclamar perquè el que fa el govern i la comunitat

autònoma és incomplir una Llei Orgànica que es diu Estatut d'Autonomia de les Illes Balears. El problema polític fonamental és que els partits, quan governen, es tornen acomodaticis, tant el PSOE com el PP. I les possibles reivindicacions insularistes queden diluïdes pel major pes dels mallorquins dins els partits. La situació, de veritat, és aberrant. En posaré un exemple molt clar: quan hi ha Parlament el Consell Insular queda buit, no hi ha ningú, perquè tots els consellers del Consell són, a la vegada, parlamentaris. ¿Com és possible que durant dos dies a la setmana, a les èpoques que es reuneix el Parlament, no hi hagi ningú que governi Menorca? Un altre exemple: ¿per què ha de decidir un mallorquí des de Palma com hem de gestionar els monuments històrics menorquins? Això és tractar-nos de menors d'edat. Així, des de la prepotència mallorquina no es fa ni País Balear, ni res”.

Miquel Payeras